

Omstridt er Bogen bleven, og mere vil den blive det. Det maa saa være, da den peger mod det, der endnu ikke er, men først skal komme. Det siges, den rummer mange Modsigelser; næppe mange dog for den grundige, taalmodige Læser; venter han, løses de tiest. Og meget uklart vil der knap levnes, naar næste Del er kommen og læst, idet den maa give det Helhedssyn over Livets forskellige Omraader med deres Livs-linier, som dette Syn udover et enkelt Omraade er en Part af.

Her er ikke Stedet hverken til at fremstille Bogens Hovedtræk eller drøfte dens Tanker: Flertallet af „Kvinden og Samfundet“s Læsere har vistnok et Udgangspunkt saa forskelligt fra Ellen Keys, at Debat er ufrugtbar — selv om de og hun for Resten senere vil kunne mødes paa mange Punkter, ikke mindst indenfor selve Kvindesagen — og de faa blandt Bladets Læsere, som Bogen har Bud til, vil sikkert selv finde baade den og hvad Fortolkning de maatte tiltrænge. Men det forekommer mig, her er Stedet til at gjøre opmærksom paa, at der er skrevet en stor og mærkelig Bog, en skøn, rig, modig Bog. Det tror jeg, man maa kunne se, enten man saa er enig med Forfatteren i alt, i noget, eller i intet. Skreven som den er af en Kvinde, en nordisk Kvinde, er den, mener jeg, en Daad.

Ja, en *Mærkets* Daad, vil der svares hist og her fra — det er jo sagt og vil blive sagt igen, trods sin dybe Usandhed, at Ellen Key prædiker „fri Kærlighed“ og derfor er en „Ungdommens Forfører“. Som en saadan vilde ogsaa jeg betragte hende, hvis hun havde eet godt Ord tilovers for det, der i gængs Sprogbrug menes med „fri Kærlighed“. Men det er saare langt fra. Det, Ellen Key prædiker — og som Mennesker ængstes for at lade hende prædike for en Ungdom, der til daglig færdes i Konventionsægteskabets, Hykleriets, Forførelsernes, Barnemordenes, Prostitutionens Verden — er den Kærlighed, som omfatter det hele Menneskes Væsen, er Kærlighedens og Ægteskabets Enhed, Kærlighedens Frihed og dens Ret til at vælge, løse og binde.

Og hvad saa Ellen Key forstaar ved Kærlighed, kan kun hun selv sige:

„Den store Kærlighed“, siger hun, „opstaar kun, naar Attraaen til et Væsen af det andet Køn smelter sammen med Længslen efter en Sjæl af vor egen Art“.

„Den ny Kærlighed er nu som før Mandens og Kvindens naturbestemte Attraa til hinan-

den for at fortsætte Slægten. Den er nu som før det stræbende Menneskes Ønske om ved Kammeratskab i Arbejdet at lette en andens Byrde samtidigt med sin egen. Men op over dette Kærlighedens evige Væsen, ud over denne Ægteskabets ældgamle Aarsag har en anden Længsel vokset sig stærkere. Den har ikke Slægtens Fortsættelse til Maal. Den er udsprungen af Menneskets Følelse af Ensomhed indenfor sin Slægt, den Ensomhed, der bliver større, jo ejendommeligere en Sjæl er. Den er Higen imod den Menneskesjæl, der skal løse vor egen af denne Ensomheds Smerte . . . En Sjæl, som Kærligheden giver Magt til det Under at forløse vor Sjæl — ligesom den selv bliver forløst ved vor — fra Følelsen af at være en fremmed paa Jorden. En Sjæl, ved hvis Varme vor egen lader det Klædebon falde, som Verdens Kulde har paatvunget den, og uden Blu aabenbarer sine Hemmeligheder og Herligheder . . .“

„ . . . Dybere end nogensinde føler Menneskene, at Livet kun karrigt gav, hvad de har Ret til at fordre af det, naar Kærligheden for dem ikke blev andet end Hengivelse i en Favn. Flere og flere ved, at Kærlighed er Hengivelse til den Sjæl, hvor vor egen finder Støtte uden at miste sin Frihed; Nærheden af det Hjerte, hvor Uroen i vort eget stilles; den Lytten, der opfatter vore usagte og uudsigelige Ord; Klarsynet i de Øjne, der ser vore bedste Muligheder som Virkeligheder; Mødet med de Hænder, som vi i Døden ønsker vore Hænder omsluttende af . . .“

Ind til denne Kærligheds Midtpunkt — det mindste Menneskesamfunds — fører en af de Livs-linier, Ellen Key har læst sig til blandt Tidens krydsende Tanker; ud fra denne Kærligheds Midtpunkt vil hun snart lade os se andre Livs-linier føre ud i det store Menneskesamfund.

April 1904.

Elisabeth Grundtvig.

Et Ansvar.

I „Politiken“s Rubrik „Spørgsmaal og Svar“ læses den 4de April:

Svar til C. C.—R.

- ad 1. Nej, han er dog forpligtet til at betale Alimentationsbidrag til det uægte Barn.
- ad 2. Selv om han har faaet Barnet med en berygtet Kvinde, vil han dog være forpligtet til at betale Underholdsbidrag.